

GUIA DOCENT

ARQUEOLOGIA: INVESTIGACIÓ, PATRIMONI I SOCIETAT

Coordinació: SALAZAR ORTIZ, NATALIA

Any acadèmic 2020-21

Informació general de l'assignatura

Denominació	ARQUEOLOGIA: INVESTIGACIÓ, PATRIMONI I SOCIETAT			
Codi	100086			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història (R 2015)	2	OPTATIVA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	3		3
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	SALAZAR ORTIZ, NATALIA			
Departament/s	HISTÒRIA			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	30,5 hores presencials 119,5 hores no presencials			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català/Castellà Altres idiomes: anglès, francès, italià			
Distribució de crèdits	3 crèdits teòrics 3 crèdits pràctics			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
ALONSO MARTINEZ, NATALIA	natalia.alonso@udl.cat	3	
SALAZAR ORTIZ, NATALIA	natalia.salazar@udl.cat	3	

Informació complementària de l'assignatura

Presentació: Arqueologia. Investigació, patrimoni i societat.

Introducció general a l'arqueologia, la seva història i historiografia, la seva teoria i pràctica de camp i els seus mètodes i sistemes de documentació, així com a la recerca multidisciplinària en arqueologia.

Com a assignatura optativa de la titulació del Grau d'Història, s'orienta a la formació tant d'historiadors/-ores, d'arqueòlegs/arqueòlogues com a futurs titulats/-ades d'Història de l'Art.

S'incidirà en l'arqueologia com a disciplina que analitza el passat des de la seva materialitat, des de la llunyana prehistòria fins les etapes de la història moderna, prioritzant artefactes i ecofactes, des de la llavor carbonitzada fins l'estructura monumental, des de les eines de sílex fins l'arqueologia industrial, i mostrant la complementarietat amb altres fonts documentals escrites i epigràfiques. S'insisteix en la ineludible perspectiva multidisciplinària dels equips de recerca arqueològica.

És objectiu central del curs analitzar les possibilitats del passat material com a font de coneixement i com a generador de patrimoni, i sensibilitzar sobre la necessitat de socialitzar tant els resultats científics com les restes arqueològiques. En aquest sentit, s'estudiarà el patrimoni arqueològic com a bé públic i el potencial dels usos socioculturals i econòmics, així com la necessitat d'integrar les polítiques patrimonials dins de les polítiques d'ordenació urbanística i territorial, de protecció del paisatge i mediambientals i, a la vegada, els riscos de les pulsions polítiques i/o mercantilitzadores sobre el passat.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- O1:** Reconeixement de la diversitat cultural en el desenvolupament històric.
- O2:** Consciència crítica de la relació entre materialitat i ideologia, entre ciència i context socioeconòmic, polític i cultural.
- O3:** Estima i compromís amb el patrimoni arqueològic com a bé públic.
- O4:** Compromís amb la socialització del coneixement del passat i les seves restes materials.
- O5:** Compromís amb la protecció, conservació i socialització del patrimoni arqueològic proper.
- O6:** Incentivar el raonament crític; fonamentar i relativitzar les pròpies conviccions.
- O7:** Capacitat de lectura, anàlisi i interpretació del registre arqueològic.
- O8:** Adquisició de perspectiva diacrònica o de "cultura estratigràfica".
- O9:** Iniciació a la capacitació professional.

Competències

L'adquisició de les competències transversals del Grau s'assoleix globalment cursant totes les assignatures, donat que van associades a àmbits de coneixement compartits i a metodologies docents en ocasions igualment compartides. **Arqueologia: Investigació, patrimoni i societat** ha de contribuir a l'adquisició de les competències generals personals i instrumentals i de les específiques, tant personals com sistèmiques i instrumentals.

Cursant l'assignatura haurà de comportar millores en l'adquisició de les següents competències transversals o capacitats:

- Capacitat de comunicació oral i escrita en llengua catalana i castellana
- Capacitat d'utilitzar la terminologia i les tècniques de l'àmbit disciplinari i professional
- Capacitat d'observació, de lectura crítica, d'anàlisi i d'argumentació
- Capacitat de síntesi, compressió/compremsió
- Capacitat pel treball individual i l'aprenentatge autònom
- Capacitat en l'ús aplicat de les TIC, incentivant, al mateix temps, la lectura i la consulta bibliogràfica.

I en l'adquisició de les següents competències específiques:

- Adquisició d'un panorama general, dels processos de canvi històric i del desenvolupament de les diferents formacions socials històriques concretes.
- Coneixement de la història de l'arqueologia des de la perspectiva de la història de les idees.
- Coneixement de primera mà dels materials i jaciments arqueològics.
- Coneixement de primera mà del patrimoni arqueològic com a recurs sociocultural i turístic.
- Coneixement del patrimoni arqueològic de les terres de Lleida.
- Conscienciació crítica de la relació entre el present i el passat, dels usos del passat.
- Coneixement de les tècniques d'excavació i de registre.

Continguts fonamentals de l'assignatura

BLOC 1 - Història i teoria de l'arqueologia i del patrimoni arqueològic

- Història i corrents teòrics en arqueologia
- Patrimoni arqueològic: concepte i gestió

BLOC 2 - L'arqueologia i els seus mètodes

- La formació del registre arqueològic: els jaciments
- La prospecció arqueològica
- L'excavació arqueològica
- El temps i l'arqueologia: sistemes de datació
- Els materials arqueològics (I): artefactes
- Els materials arqueològics (II): ecofactes

BLOC 3 - Arqueologies: especialitats i especificitats

- Arqueologia experimental
- Etnoarqueologia
- Arqueologia del conflicte
- Arqueologia subaquàtica
- Arqueologia de gènere

BLOC 4 - Arqueologia: patrimoni i societat

- Musealització i difusió del patrimoni arqueològic
- Arqueologia i didàctica

Eixos metodològics de l'assignatura

Al llarg del curs, en les classes presencials s'ofereixen continguts i, sobretot, eines crítiques per cercar informació sobre els temes i les qüestions plantejades. "Tota" la informació està disponible *en línia*, però cal ser capaç de discriminar-la. Això exigeix més de l'estudiant que ha de preparar els temes a partir del seu treball amb l'ajut de les orientacions i els criteris que rebí i vagi desenvolupant.

Les classes presencials serviran per presentar els temes. Les pràctiques i les sortides de camp per conceptualitzar i consolidar la informació teòrica adquirida.

Taula de activitats formatives i dedicacions horàries de l'alumne

ACTIVITAT	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	O	G	HP aula	HP fora aula	HNP síncrones	HNP autònomes
Classe magistral		O1-O9	1	16,5		6,5	
Seminaris (S)							
Pràctiques (P)	P.: Activitats pràctiques.	O1-O9	1		8	16	60
Treballs (T)	T.1: Lectures Bloc 1 i 2. T.2: Lectures Bloc 3 i 4.	O1-O9	1				30
Tutories (Tut)	Seguiment T.1 i T.2		1			3	
Altres (AA)							
Avaluació (AV)	Vegeu apartat "Avaluació"		1	6		4	
TOTAL			1	22,5	8	29,5	90

Sistema d'avaluació

Taula dels mecanismes d'avaluació

Mecanismes d'avaluació	Codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	Observacions	O	Activitat	%
Assistència i participació (As)	Assistència i participació en les sortides				10
Taller d'avaluació (TA) (Examen)	TA 1: Examen Blocs 1 i 2 TA 2: Examen Blocs 3 i 4		O1-O9		35 35
Informe (In) / Treballs (T)	T.1: Lectures Bloc 1 i 2 T.2: Lectures Bloc 3		O1-O9		10 10
Altres (A)					
TOTAL					100

IMPORTANT: Els estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps complet tenen dret a **demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre**. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres.

Bibliografia i recursos d'informació

ALCINA, L. (Coord.), *Diccionario de Arqueología*, Alianza Editorial, Madrid 1998.

ALMANSA, J. (coord.), *El futuro de la arqueología en España*, Charlas de café-1, 45 profesionales hablan sobre el futuro de la arqueología, JAS Arqueología Editorial, Madrid 2011.

BALLART, J., *El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso*, Ariel Patrimonio Histórico, Barcelona, 1997.

BARREIRO, D., *Arqueológicas Hacia una arqueología aplicada*, Ediciones Bellaterra, Barcelona 2013.

BATE, L. F., *El proceso de investigación en arqueología*, Crítica, Grijalbo Mondadori, Barcelona 1998.

CARANDINI, A., *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*, Editorial Crítica, Barcelona 1997.

CRIADO, F., *Arqueológicas. La razón perdida*, Ediciones Bellaterra, Barcelona 2013.

DANIEL, G., *Historia de la Arqueología*, Alianza Editorial, Madrid 1974.

DDAA, *Etnoarqueología de la Prehistoria: más allá de la analogía*, Simposio Internacional, Barcelona, 2004, CSIC, Madrid.

DÍAZ-ANDREU, M. (ed.), *Historia de la arqueología en España. Estudios*, Madrid: Ediciones Clásicas, 2002.

DÍAZ-ANDREU, M. et al. (2009), *Diccionario histórico de la Arqueología en España*, Marcial Pons Historia, Madrid 2009.

DOMINGO, I., BURKE, H., SMITH, C., *Manual de campo del arqueólogo*, Ariel Prehistoria, Barcelona 2007.

FAGAN, B., *Breve historia de la arqueología*, Biblioteca Nueva, Madrid 2019.

FERNÁNDEZ, V. M., *Teoría y método de la Arqueología*, Madrid: Síntesis, 1990.

FERNÁNDEZ, V. M., *Una arqueología crítica. Ciencia, ética y política en la construcción del pasado*, Crítica, Barcelona 2006.

FRANCOVICH, R., MANACORDA, D., *Diccionario de Arqueología*, Editorial Crítica, Barcelona 2002.

- GAMBLE, C., *Arqueología básica*, Ariel, Barcelona 2002.
- GARCIA, LI., MIRET, J., MIRÓ, T., RIBÉ, G., *Diccionari d'Arqueologia*, Termcat, Centre de Terminologia, Barcelona 2002.
- GARCÍA SÁNCHEZ, J., *Breve historia de la arqueología*, Nowtilus, Madrid 2014.
- GARCÍA SANJUÁN, L., *Introducción al Reconocimiento y Análisis Arqueológico del Territorio*, Ariel Prehistoria, Barcelona 2005.
- GARCÍA-DIEZ, M., ZAPATA, L. (eds.) *Técnicas de Análisis y Estudio en Arqueología Prehistórica. De lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos*, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, UPV/EHU, 2013.
- GENERALIAT DE CATALUNYA, *Legislació sobre patrimoni cultural*, Legislació Temàtica 7, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Barcelona 1995.
- GONZÁLEZ RUIBAL, A.; AYÀN, X., *Arqueología: una introducción al estudio de la materialidad del pasado*, Madrid: Alianza Editorial, 2018.
- GRAN-AYMERICH, E., *El nacimiento de la arqueología moderna, 1798-1945*, Prensas Universitarias de Zaragoza, 2001.
- GUTIÉRREZ LLORET, S., *Arqueología. Introducción a la historia material de las sociedades del pasado*, Publicacions de la Universitat d'Alacant, Alacant 1997.
- HARRIS, E. C., *Principios de estratigrafía arqueológica*, Editorial Crítica, Barcelona 1991.
- HERNÁNDEZ, F. X., ROJO, MA. del C. (coords.), *Museografía didáctica e interpretación de espacios arqueológicos*, Ediciones Trea, Gijón 2012.
- JOHNSON, M., *Teoría arqueológica. Una introducción*, Ariel Historia, Barcelona 2000.
- LÓPEZ-MENCHERO, V. M., *Manual para la puesta en valor del patrimonio arqueológico al aire libre*, Ediciones Trea, Gijón 2012.
- MC INTOSH, J., *Guía práctica de arqueología*, Ed. Hermann Blume, Madrid 1987.
- MENÉNDEZ, M., JIMENO, A., FERNÁNDEZ, V. M., *Diccionario de Prehistoria*, Alianza Editorial, Madrid 2011 (2ª edición).
- PÉREZ-JUEZ GIL, A., *Gestión del patrimonio Arqueológico*, Ariel, Barcelona 2006.
- QUEROL, M. A., *Manual de Gestión del Patrimonio Cultural*, Ediciones Akal S.A., Madrid 2010.
- QUEROL, M. A., MARTÍNEZ, B., *La gestión del patrimonio arqueológico en España*, Alianza Universidad Textos, Madrid 1996.
- QUIRÓS CASTILLO, J. A. (Dir.), *La materialidad de la historia. La arqueología en los inicios del siglo XXI*, Ediciones Akal S.A., Madrid 2013.
- RAMOS, M., GONZÁLEZ, J.E., BAENA, J., *Arqueología Experimental en la Península Ibérica. Investigación, didáctica y patrimonio*. Asociación Española de Arqueología Experimental, Santander, 2007.
- RENFREW, C., BAHN, P., *Arqueología. Teorías, Métodos y Prácticas*, Akal Ediciones, Madrid 1993 (Segona edició revisada 2012).
- RENFREW, C., BAHN, P. (eds.), *Arqueología. Conceptos clave*, Akal, Madrid 2008.
- REYNOLDS, P.J., *Arqueología experimental. Una perspectiva de futur*, Eumo, Vic. 1988.
- RODRÍGUEZ TEMIÑO, I., *Arqueología urbana en España*, Ariel Patrimonio, Barcelona 2004.
- RODRÍGUEZ TEMIÑO, I., *Indianas Jones sin futuro. La lucha contra el expolio del patrimonio arqueológico*, JAS Arqueología Editorial, Madrid 2012.
- ROSKAMS, S., *Teoría y práctica de la excavación*, Editorial Crítica, Barcelona 2003.
- SANTACANA, J., HERNÁNDEZ, F.X., *Museología crítica*, Ediciones Trea, Gijón 2006.
- SANTACANA, J., MASRIERA, C., *La arqueología reconstructiva y el factor didáctico*, Ediciones Trea, Gijón 2012.
- TRIGGER, B.G., *Historia del pensamiento arqueológico*, Editorial Crítica, Barcelona 1992.

Observacions:

- 1.- La bibliografia més específica, llibres o articles, s'oferirà al llarg del curs a mida que es desenvolupin els temes i les diferents activitats.
- 2.- Hi han manuals d'arqueologia de camp disponibles en línia. Per exemple:

Recomendaciones metodológicas para el trabajo arqueológico en la ciudad de Valencia, Servicio Municipal, Valencia 2004.

De la excavación al laboratorio, CFIE, Junta de Castilla y León, León 2010.

Métodos de excavación, de registro y de análisis estratigráfico, Servei d'Investigacions Prehistòriques de la Diputació de Castelló i Fundació Marina d'Or, Castelló de la Plana 2010.